

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ДЕРЖАВНА НАУКОВА УСТАНОВА
«ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ»

вул. Митрополита Василя Липківського, 36, м. Київ, 03035, тел./факс: (044) 248-25-14

Від 14 05. 2019 № 22.1/10-1832
На № _____ від _____

Потенційним авторам, видавництвам
підручників і посібників для дітей з
особливими освітніми потребами

Про інструктивно-методичні матеріали
щодо підготовки підручників і посібників
для дітей з особливими освітніми потребами

Шановні колеги!

Відповідно до Порядку забезпечення підручниками та посібниками здобувачів повної загальної середньої освіти і педагогічних працівників, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 січня 2019 року № 41, за кошти державного бюджету видається навчальна література, яка була визначена за результатами конкурсного відбору.

З метою забезпечення єдиного підходу до створення сучасних підручників та посібників для дітей з особливими освітніми потребами, які сприятимуть реалізації державної політики у сфері освіти та відповідатимуть поліграфічним стандартам, розроблено інструктивно-методичні матеріали щодо підготовки підручників і посібників для дітей з особливими освітніми потребами, що додаються.

Перелік назв підручників для дітей з особливими освітніми потребами, що планується видати за кошти державного бюджету у 2019 році, буде доведений до вашого відома згодом.

Додаток на 11 сторінках.

З повагою
В. о. директора

Ю. І. Завалевський

Інструктивно-методичні матеріали щодо підготовки підручників і посібників для дітей з особливими освітніми потребами

Підручник – це основне навчальне видання з систематизованим викладом предмета вивчення, що відповідає освітній (навчальній) програмі та офіційно затверджене як таке, у тому числі Буквар. Підручник містить систему базових знань, обов’язкових для засвоєння учнями. Зміст підручника має відповідати державним стандартам освіти та повністю розкривати навчальну програму з конкретного предмета. Назва підручника має відповідати назві предмета.

Навчальний посібник – це навчальне видання, яке доповнює або частково замінює підручник у викладі навчального матеріалу з певного предмета й офіційно затверджене як таке.

Офіційне підтвердження доцільності використання підручників і посібників в освітньому процесі закладів загальної середньої освіти для дітей з особливими освітніми потребами реалізується через процедуру надання відповідного грифа.

Під час виготовлення підручників і посібників для дітей з особливими освітніми потребами необхідно дотримуватися гігієнічних вимог: довжина рядка тексту, збільшення інтерліньяжу, гарнітура шрифту залежно від кегля шрифту видання, що випускається із застосуванням шрифтів на кириличній та латинській графічній основі, мають відповідати вимогам, викладеним у таблиці (крім видань, які випускаються із застосування рельєфно-крапкового шрифту):

Кегль шрифту, пункти, не менше	Збільшення інтерліньяжу, пункти, не менше	Довжина рядка тексту, мм	Характеристика шрифту		
			група	місткість, зн./кв., не більше	накреслення вічка
I – IV класи навчання					
20 – 18* 18 – 14 36***	4	90 – 171	рублені	5,2 (5,7)**	нормальне або широке світле пряме
I – XII класи навчання					
18 – 16* 14 – 12	4	63 – 153	рублені	7,7 (8,5)**	нормальне або широке світле пряме
*для дітей зі зниженим зором					
** для шрифту на латинській графічній основі					
*** для окремих літер у Букварі					

На всі поліграфічні матеріали, що використовуються для виготовлення підручників і посібників для дітей з особливими освітніми потребами, має бути позитивний Висновок державної санітарно-епідеміологічної експертизи щодо їхньої безпеки для здоров'я дітей. Показники якості імпортованих поліграфічних матеріалів мають бути не нижчими від вимог, установлених у вітчизняних нормативних документах.

Маса окремого примірника навчального видання для дітей з особливими освітніми потребами, окрім підручників і посібників, виготовлених із застосуванням рельєфно-крапкового шрифту, має не перевищувати: для I – II класів – 300 г; для III – IV класів – 350 г; для V – VI класів – 450 г; для VII – X класів – 500 г, для XI – XII класів – 600 г. Збільшення маси навчального видання має не перебільшувати 20 % і погоджується із замовником підручників і посібників. Не дозволяється випускати однією книгою навчальне видання, призначене для кількох класів.

Рекомендована ілюстративність підручників і посібників для дітей з особливими освітніми потребами – не менш як 30 %.

Не дозволяється використовувати в підручниках і посібниках для дітей з особливими освітніми потребами:

для відтворення основного та додаткового тексту – виворітний шрифт, кольорові фарби; кольорові фарби на кольоровому фоні;

для відтворення виокремленого тексту – виворітний шрифт та кольорові фарби на кольоровому фоні;

розміщення тексту на двох і більше шпальтах, окрім віршів;

групи шрифтів вузького накреслення, медієвальні шрифти;

папір газетний; папір високоглянцевої; папір із білістю менш як 70 % та більш ніж 90 %;

незшивне клейове скріплення блоків.

Палітурка підручника й посібника має бути міцною, з гладенькою поверхнею, з матеріалу, що мінімально забруднюється під час користування. Можливе використання палітурки або обкладинки з поверхневим покриттям (припресування плівкою).

Формати, рекомендовані для підручників і посібників для дітей з особливими освітніми потребами: 70x100/16; 84x108/16; 60x90/8.

Ширина верхнього, зовнішнього та нижнього полів на сторінці навчального видання для дітей з особливими освітніми потребами (крім сліпих) має бути не менша ніж 10 мм, а корінцевого поля – не менша ніж 13 мм.

У підручниках для сліпих дітей, відтворених рельєфно-крапковим шрифтом, параметри брайлівських знаків (шестикрапок) мають бути такими:

висота знака – 7,0 – 7,5 мм; ширина знака – 4,5 мм. Мінімальна відстань між крапками в шестикрапці – 2,0 мм; знаками – 2,0 мм; рядками – 4,0 мм. При цьому кількість знаків у рядку має становити 28 – 30, кількість рядків на сторінці – 25 – 28. Це дає змогу сліпій дитині повністю сприймати брайлівський знак пальцем і забезпечує формування дотикового сприймання букви в цілому.

Під час читання сліпа дитина не має потреби нахилитися до книжки, а книжка має лежати на столі рівно в повністю розгорнутому положенні задля забезпечення можливості розпізнавання рельєфно-крапкового шрифту пальцями обох рук. Тому в підручниках для сліпих дітей розмір двох корінцевих полів на суміжних сторінках має становити 40 – 60 мм, при цьому розмір верхнього, зовнішнього й нижнього полів має бути не менший від 15 мм.

Ураховуючи спосіб створення брайлівських знаків і тривалий термін використання підручників, виготовлення сторінок необхідно здійснювати на папері з масою площі 1 м² не менш як 170 г, і скріпленням блоків прихованою металевою пружиною, що дає змогу в разі пошкодження сторінок робити термінову заміну їх, що, своєю чергою, створює умови для пролонгації термінів використання підручника.

Зміст підручників і посібників має відповідати принципам:

науковості – факти, викладені в навчальному виданні, мають бути науково перевірені й відповідати сучасному рівню розвитку науки;

систематичності та послідовності – матеріал навчального видання має передбачати безперервний перехід від нижчого ступеня учіння до вищого, враховувати міжпредметні зв'язки та співвідношення між поняттями під час вивчення теми;

доступності – зміст навчального видання має відповідати віковим і психофізичним можливостям учнів з особливими освітніми потребами й бути спрямованим на зону найближчого розвитку;

зв'язку навчання з життям – навчальний матеріал навчального видання має враховувати життєвий досвід учнів, розкривати практичну значущість знань, завдання мають бути дібрані з повсякденного життя й мати практичну спрямованість;

свідомості й активності учнів – у навчальному виданні передбачаються роз'яснення мети й завдань навчального предмета, вправи на систематичне повторення засвоєних знань, варіативність та диференціація матеріалу відповідно до навчальних можливостей учнів;

наочності – відповідно до змісту навчальне видання має бути наповнене сучасним ілюстративним матеріалом (таблицями, фотографіями, схемами, малюнками тощо);

міцності засвоєння знань, умінь і навичок – у навчальному виданні мають бути завдання на повторення навчального матеріалу за темами й структурними змістовими частинами, завдання для самостійної роботи щодо застосування знань, новий навчальний матеріал має подаватися з опертям на раніше вивчений.

Текстовий і позатекстовий матеріал навчального видання не має містити жодних проявів дискримінації за захищеними ознаками (раса, колір шкіри, політичні, релігійні та інші переконання, стать, вік, інвалідність, етнічне й соціальне походження, мова) у формі стереотипів, ксенофобії, ейджизму, андро- та етноцентризму, сексизму тощо.

Підручник і посібник є засобами реалізації змісту освіти, тому вони мають проектувати відповідні компетенції, на підставі яких формуватимуться компетентності особистості. Побудоване на засадах компетентнісного підходу навчальне видання не так містить описи й пояснення, як спонукає до навчально-пізнавальної діяльності, передбачає можливість застосування різноманітних організаційних форм і методів навчання, сприяє збагаченню їхнього арсеналу. Структурування матеріалу в навчальному виданні, яке побудоване на компетентнісних засадах, дає змогу активно запроваджувати інноваційні форми й методи роботи з метою застосування набутих знань і навичок для пояснення явищ, проведення досліджень.

До структури підручника мають входити:

передмова (звернення до учнів) – коротка стаття, вміщена за бажанням автора на початку підручника, у якій пояснюються роль і значення навчального предмета, характеризуються основні завдання, що стоять перед учнем під час вивченні цього предмета тощо;

вступ – структурна частина основного тексту, перша глава (розділ), де пояснюються узагальнені особливості навчального предмета;

зміст – покажчик рубрик підручника із зазначенням сторінок, на яких їх розміщено;

основний текст – структурований, систематизований, дидактично й методично сформований навчальний матеріал, що чітко, логічно, науково, доступно та об'єктивно викладається на сторінках підручника. Структурування навчального матеріалу має бути таким, щоб передати учням певну інформацію, навчити самостійно користуватися підручником, викликати інтерес до предмета, який вивчається;

виокремлений текст (правила, фрази або окремі слова, букви, знаки) – частина тексту, зі зміненням порівняно з прийнятим для цього тексту поліграфічним оформленням з метою привернути увагу учня;

додатковий текст (запитання, практичні завдання, таблиці, примітки, додатки) – має довідково-пояснювальний характер і супроводжує основний текст (обсяг на сторінці не перевищує 2000 знаків);

ілюстрації (малюнки, фото, графіки, діаграми, схеми, карти тощо) – зображення, що доповнюють або пояснюють текст. Вибір ілюстрацій має обов'язково враховувати особливості кожної категорії дітей з особливими освітніми потребами й залежить від мети, яку ставить перед собою автор;

словник, глосарій – елементи довідкового апарату підручника, які розміщуються або в кінці кожної теми, або в кінці підручника;

висновок – виклад основних важливих моментів, логічний підсумок тексту. Окрім того, у висновку узагальнюється викладена інформація та даються рекомендації щодо подальшого вивчення предмета.

Ці загальні вимоги конкретизуються щодо підручників і посібників для учнів із порушеннями інтелектуального розвитку. Обмеженість життєвого досвіду, низький рівень сприймання, недорозвиток мовлення та мислення таких учнів вимагають структурної простоти знань. Об'єм навчального матеріалу, кількість нових понять і термінів, висновків та правил мають чітко відповідати психофізичним можливостям учнів, забезпечувати тісний зв'язок теорії з практикою.

Ураховуючи наочний характер мислення дітей з інтелектуальними порушеннями, текстовий матеріал навчального видання має містити достатню кількість конкретних прикладів із повсякденного життя. У підручнику і посібнику не допускаються абстрактні та мультиплікаційні зображення, оскільки можливе викривлене розуміння їхнього змісту учнями.

Незначна продуктивність сприймання та засвоєння, нестійка пам'ять дітей з інтелектуальними порушеннями вимагають великого обсягу матеріалу на повторення та закріплення вивченого. Незрозумілі слова, нові поняття й терміни обов'язково пояснюються в словнику в кінці кожної теми.

Друковану інформацію, яку легко зрозуміти учням з інтелектуальними порушеннями, називають інформацією, поданою «спрощеною мовою».

Використання принципів «спрощеної мови» під час написання підручників і посібників підвищить ефективність розуміння учнями з особливими освітніми потребами різних типів інформаційних повідомлень.

Вимоги до слововживання:

використовуйте слова, які легко зрозуміти й які учні добре знають;

не вживайте складних слів;

наводьте приклади й пояснення;

використовуйте одні й ті самі слова для пояснення одного явища впродовж усього викладу теми;

уникайте складних думок, зокрема у вигляді метафор;

не вживайте слів іншомовного походження, які не відомі учням;

не використовуйте ініціалів;

замість процентів (63%) та багатоцифрових чисел (3344980), які важко зрозуміти, вживайте для пояснення слова «мало», «багато».

Вимоги до побудови речень:

завжди використовуйте короткі речення;

звертаючись до учнів, використовуйте особові займенники – «ви», «ти»;

вживайте, по можливості, речення, що мотивують правильну поведінку, як необхідно поводитись, уникаючи тих, котрі фіксують увагу на негативних явищах, на тому, чого робити не можна;

використовуйте, по можливості, особові дієслова, а не безособові.

Вимоги до тексту, написаного «спрощеною мовою»:

подавайте великі обсяги інформації частинами;

використовуйте прості й доступні для сприйняття учнями варіанти дизайну (макета);

не використовуйте фон для основного тексту;

використовуйте шрифти, які легко й чітко читаються (шрифти без зарубок), і в яких між літерами є проміжки;

зображення на сторінках навчального видання має бути чітке, однакової контрастності. На кольорових зображеннях фарби мають бути суміщені;

обмежте використання курсиву;

не пишіть слова великими літерами;

дотримуйтеся одного стилю викладу тексту;

для виокремлення тексту використовуйте не більш як дві кольорові фарби;

пояснюйте складні або маловживані слова в тексті;

обмежте використання займенників, називайте предмети іменниками;

не використовуйте приміток;

дотримуйтеся простої пунктуації;

уникайте складних символів;

уникайте скорочень;

чітко формулюйте заголовки в тексті;

виокремлюйте важливу інформацію;

використовуючи таблиці та графіки, чітко пояснюйте їх.

Методичний матеріал навчального видання не має бути переобтяжений запитаннями та завданнями, оскільки учні з інтелектуальними порушеннями не можуть швидко переключатися з одного виду роботи на інший через інертність нервових процесів, уповільненість мовленнєвої та практичної діяльності. Характер уміщених у підручниках і посібниках завдань має забезпечити різноманітні форми організації роботи учнів: індивідуальну, групову, фронтальну. Завдяки цьому діти привчаються до співпраці в різних умовах її організації, у них формуються навички міжособистісного спілкування.

Уміщений у навчальному виданні матеріал має бути насамперед корекційно-компенсаторного спрямування, завдяки чому в дітей формуються навички пізнавальної діяльності, розвиваються уміння аналізувати й узагальнювати, розвивається мовлення в цілому. Це створює умови для свідомого засвоєння навчального матеріалу.

Матеріал підручника доцільно добирати таким чином, щоб він передбачав навчання під керівництвом учителя та самостійне навчання. Починаючи з першого класу, в підручнику мають міститися завдання та вправи, спрямовані на формування в школярів умінь самостійної навчальної діяльності. Найпродуктивнішим шляхом формування діяльнісних умінь у дітей із інтелектуальними порушеннями на початковому рівні навчання є поетапне оволодіння самостійною навчальною діяльністю у спеціально створених ситуаціях за поступового переходу від дозованої допомоги вчителя до самостійного використання дітьми набутого практичного досвіду.

Під час написання підручників і посібників для дітей із порушеннями слуху (глухих та зі зниженим слухом) необхідно враховувати такі особливості розвитку мовлення:

слухова депривація (від повної – у глухих до часткової – у дітей зі зниженим слухом) впливає на накопичення понять жестовою мовою, словесною мовою, що позначається на запасі жестівника, словника (пасивного – дитина знає, але не застосовує самостійно, та активного – застосовує в комунікації);

комунікативне оточення (батьки з порушеннями слуху або чуючі батьки, учителі, вихователі);

ранній мовний і мовленнєвий розвиток з урахуванням сензитивних періодів розвитку (до 6 – 10 років) у формах:

слухового сприймання та усного мовлення (діти зі зниженим слухом),
слухо-зоро-вібраційного сприймання та усного мовлення (глухі діти),
візуального наочного і жестового сприймання;

тотальної комунікації (використання всіх видів комунікації – дактиль, жестова мова та мовлення, словесна мова та мовлення тощо);

жестового мовлення – природного;

двомовного (білінгвального) сприймання.

Але, крім сприймання, важливим є продукування мовлення на основі:

візуально-рухового каналу – жестове мовлення;

залишкового й підсилювального слуху – словесного мовлення з активним використанням і тренуванням артикуляційних навичок. У дитини з порушеннями слуху це відбувається завдяки спеціально організованому, систематичному та послідовному навчанню за своєрідною системою опанування. Багаторічний досвід засвідчує, що, як правило, таке навчання відбувається тільки в школі (приблизно до 80 % дітей).

Дитина зазвичай приходить до школи без сформованої бази понять словесною мовою, яку починають формувати на лексичному, фонетичному, граматичному, синтаксичному рівнях, паралельно коригуючи (артикуляційні, голосоутворювальні, тембральні, слухові, вібраційні, звукові, складоутворювальні навички, які дитина з нормальним слухом уже засвоїла та використовує автоматично.

Це спонукає в підручниках і посібниках для дітей із порушеннями слуху особливу увагу приділяти формуванню та розвитку слухового досвіду. Тексти навчальних видань можуть виявитися незрозумілими дітям даної категорії, якщо проігнорувати їхній соціальний досвід, рівень здатності точного сприймання змісту, володіння мовленням. Текстовий і позатекстовий матеріал має бути чітким, лаконічним, сприйнятливим для дітей. Методичні прийоми словникової роботи вимагають чіткого тлумачення слів (повинні мати конкретний зміст, а не абстрактні поняття). У підручниках доцільно поряд із словесним поясненням використовувати жестову мову. Застосування білінгвального підходу для якісного засвоєння навчального матеріалу є необхідною умовою під час написання підручників для дітей даної категорії.

Учні з порушеннями зору навчаються за підручниками і посібниками для закладів загальної середньої освіти, які набрали найвищий результат у конкурсному відборі проектів підручників для відповідного класу та адаптуються до психофізичних особливостей сприймання дітей із порушеннями зору.

Наявність зниження зору в дитини характеризується низкою особливостей зорових функцій: зменшенням швидкості обробки візуальної інформації, звуженням чи випаданням полів зору, порушенням окоорухових функцій, розладом бінокулярного зору, виокремлення та розрізнення кольорів,

чутливістю до зміни контрастності, слабкою здатністю одночасно сприймати різні ознаки та властивості предметів. Одночасне охоплення поглядом великих предметів стає неможливим. Послідовне сприймання оточуючих предметів не дає змоги охопити поглядом предмети, розташовані на відстані, побачити їх у взаємозв'язках і взаємодії.

Читання й письмо учнів зі зниженим зором характеризуються уповільненим темпом, фрагментарністю, нечіткістю; спостерігаються викривлення елементів букв і цифр, неправильне написання їх та розміщення в словах, рядках, заміна букв, пропуски зображувальних елементів. Під час сприймання малюнків спостерігаються повільність огляду, неточність, пропуск деталей зображення, труднощі цілісного сприймання зображення, труднощі в осмисленні змісту малюнків.

Учні зі зниженим зором мають різну здатність упізнавати кольорові, контурні та силуетні зображення. Найкраще діти сприймають кольорові малюнки, оскільки колір, на доповнення до форми, є важливою інформаційною ознакою. Значно складніше вони орієнтуються в контурних і силуетних зображеннях. Чим складніша форма предмета й менше наближена до геометричних фігур, тим важче учню зі зниженим зором упізнати зображений предмет. Успішність упізнання контурних зображень залежить від чіткості, контрастності й товщини ліній.

Для учнів зі зниженим зором кегель шрифту основного тексту має становити не менше ніж 16 – 20 пунктів; шрифт має бути чітким, без прикрас. Не рекомендовано розміщувати надписи вертикально чи по колу. Найпоширенішими є помилки у сприйманні дітьми схожих елементів написання цифр: 5 і 9; 6 і 8. Саме тому, в зображеннях цих цифр необхідно максимально виразнювати особливості окремих елементів. Для забезпечення чіткого сприймання доцільно між текстом та кольоровими ілюстраціями робити проміжки розміром не менш як 18 пунктів. Зображення предметів та явищ мають бути реалістичними, з чітким виділенням усіх суттєвих ознак. Не можна спотворювати форму зображуваного предмета. Неприпустимі перевантаженість наочності зайвими деталями, зображення об'ємних предметів із багатьма дрібними деталями. Малюнок має чітко відображати всі суттєві ознаки предмета, дозволяється виключати деталі, неістотні для сприймання інформації про предмет. Доцільно деякі складні зображення розчленовувати на окремі малюнки і пред'являти поетапно. У малюнках для учнів зі зниженим зором слід уникати поєднання червоного й зеленого, синього й зеленого кольорів. У випадках, коли це неможливо, необхідно використовувати контрастні відтінки (темний – світлий) та чіткий контур, що виділятиме ці кольори. Ширина ліній

зображень – не менш як 1 мм, контрастність – 80 – 100 %. Мінімальний розмір зображення (його частини), що підлягає аналізу дітьми, становить від 3 до 15 мм, залежно від гостроти зору. Оптимальний варіант – 7 – 10 мм.

Таблиці для дітей зі зниженим зором можуть містити максимум 3 – 5 стовпчиків. У схемах має бути не більше ніж 5 елементів, що розрізняються за формою, штрихуванням, кольором, розміром, фактурою. Для зазначення напряму необхідно використовувати лише суцільні стрілки. Підкреслювати відмінність між стрілками можна зміною їхньої товщини чи кольору. Розміри елементів зображення мають бути більш за розміри букв і цифр не менше ніж у 4 рази.

Специфіка дотиково-слухового способу сприймання та пізнання навколишньої дійсності, недостатня сформованість предметно-просторових уявлень у сліпих учнів, своєрідність методичних прийомів, що їх застосовують у навчанні цієї категорії дітей, особливості, зумовлені власне способом рельєфно-крапкового письма та читання, визначають необхідність адаптації для них навчального матеріалу підручника і посібника для закладів загальної середньої освіти.

Адаптація підручників для сліпих дітей, що її здійснюють тифлопедагоги полягає у зміні характеру завдань, які спрямовані на візуальне сприймання й тому недоступні для дітей, заміні графічного матеріалу підручника, який не сприймається на дотик, текстовими позначеннями, рельєфно-графічними зображеннями чи описовими конструкціями, поділі складного схематичного чи текстового матеріалу на менші блоки без зміни загального змістового наповнення, застосуванні додаткових виділень та позначок у тексті (дужки, рамки).

Адаптуючи підручники й посібники для відтворення рельєфно-крапковим шрифтом, слід дотримуватися таких вимог:

якщо підручник і посібник, відтворений рельєфно-крапковим шрифтом, складається з двох і більше частин, то умовні позначення подаються на початку кожної частини;

графічні позначення замінюються текстовими або знаковими. Можна зазначати повну назву або скорочену, при цьому не слід переобтяжувати текст підручника додатковими умовними позначеннями;

оформлюючи зміст підручника і посібника, слід робити наскрізну нумерацію сторінок і не подавати інформацію окремими блоками;

засобами виокремлення матеріалу можуть бути лінії, рамки, дужки, в які беруться правила чи інша необхідна інформація, котру необхідно запам'ятати;

таблиці, що складаються з більш як трьох граф, подаються як текстова інформація з переформулюванням завдання до неї. Якщо в таблиці міститься важлива інформація, яку необхідно запам'ятати, то текст, переведений із таблиці, доцільно виділити двома довгими горизонтальними лініями (зверху і знизу) з обов'язковим пропуском рядка перед лінією і після неї;

завдання до тем, розділів, параграфів рекомендується нумерувати, оскільки чітка структуризація матеріалу сприяє швидшому пошуку та виконанню учнями завдань. Не можна подавати після вправи завдання типу: виділіть, позначте, вставте тощо, натомість треба давати завдання типу: назвіть, розкажіть, подумайте, поясніть;

завдання із зображеннями, зокрема фотографіями, які не можна відтворити рельєфно-графічно, подаються описово або опускаються, якщо зображення не несе важливого дидактичного навантаження або коли його неможливо описати;

вірші, математичні приклади, будь-яка інша інформація (за винятком табличної) розміщуються на сторінці підручника, що відтворюється рельєфно-крапковим шрифтом, тільки на одній шпальті;

не допускається вилучення дидактично важливої інформації, яка допомагає учневі зрозуміти правило, визначення, виконати завдання тощо. Не можна вилучати з тексту зразки виконання завдань, вправ, текстові ілюстративні приклади, інформацію для порівняння тощо;

усі заголовки пишуться з першої великої букви, що значно полегшує передачу тексту рельєфно-крапковим шрифтом.

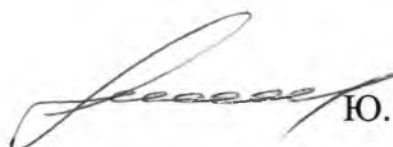
Отже, підручники та посібники для дітей з особливими освітніми потребами мають відповідати їхнім психофізичним можливостям. Зміст, структура, художнє оформлення мають урахувувати закономірності освітньої практики навчання відповідної категорії учнів, їхні психологічні особливості, обов'язково стимулювати пошуково-пізнавальну діяльність.

Ураховуючи унікальність підручника й посібника в системі засобів корекційного навчання та виховання, їхню специфічну функціональність, необхідно прагнути створення таких навчальних видань, які стали б для дітей з особливими освітніми потребами справжнім засобом засвоєння культурного й духовного досвіду рідного народу й людства в цілому, чинником їхнього розумового, соціального та духовного розвитку.

В. о. директора

Державної наукової установи

«Інститут модернізації змісту освіти»

Ю. І. Завалевський